

I n d e x ¹⁾

	Pag.
Introductio: Definitio cosmologiae — Lineamenta historica . . .	1
De methodo cosmologiae	7
Philosophia naturae non repudianda	10

PARS PRIMA

De natura rerum corporearum

Caput I

De proprietatibus corporum

Art. 1. De quantitate corporea

§ 1. De natura quantitatis eiusque relatione ad substantiam . . . 14

Thes. 1. Non potest ostendi absolute repugnare, vel ut substantia corporea sine quantitate locali vel ut quantitas localis sine substantia existat 16

*§ 2. De effectu formali quantitatis

De qua re agatur — Sententiae — Quid dicendum videatur 21

*§ 3. De continuitate quantitatis 29

*Thes. 2. Continuum non constat ex entibus simplicibus, sed ex partibus extensis (1. p.); ideo mathematice sine fine divisibile est (2. p.). Partes igitur, quae in continuo sunt, ante divisionem spectata quidem entitate adsunt, attamen sine propriis terminis (3. p.) 31

Quomodo puncta, lineae, plana in continuo sint 33

*Thes. 3. Corpora saltem spectatis ultimis atomis continua sunt 36

Art. 2. De loco

§ 1. De natura loci et praesentia locali 39

Praesentia in loco — Ubi 41

§ 2. De compenetratione et replicatione 43

Thes. 4. Nequit ostendi absolute repugnare, ut corpora localiter extensa compenetrentur 44

Thes. 5. Non potest ostendi absolute repugnare, ut corpus replicetur 47

*§ 3. De praesentia spirituum 50

Art. 3. De spatio

Thes. 6. Spatium est extensio ut receptaculum corporum concepta (1. p.). Idcirco est ens rationis cum fundamento in

¹⁾ Materiae asterisco notatae in cursu breviorae salva philosophiae substantia omitti possunt.

	<i>re seu non formaliter, sed tantum fundamentaliter in ordine reali est (2. p.) . . . . .</i>	54
	Diversae sententiae de spatio — De doctrina kantiana	57
	De vacuo — De spatio metageometrico	61
Art. 4.	De tempore	
§ 1.	De duratione in genere	65
§ 2.	De tempore speciatim	
	<i>Thes. 7. Tempus est duratio fluens concepta ut capacitas res durantes continens (1. p.). Idcirco est ens rationis cum fundamento in re, seu non formaliter, sed tantum fundamentaliter in ordine reali est (2. p.) . . . . .</i>	69
	De praesentia temporis	73
	Diversae sententiae de tempore	74
	<i>Thes. 8. Omnia aliquo modo in tempore sunt (1. p.), attamen aliter et quidem magis proprie motus successivi in tempore sunt, aliter et minus proprie entia permanentia (2. p.) . . . . .</i>	77
*Art. 5.	De motu et inertia	
	De motu	81
	De inertia	83
	Opiniones antiquorum de inertia et motu — Notio massae	84
*Art. 6.	De theoria relativitatis einsteiniana	
	Quae sit origo theoriae — Quid theoria asserat	87
	Iudicium sub respectu philosophico	93
*Art. 7.	De qualitatibus corporum	
	De realitate qualitatatum — De singulis qualitatibus	97
*Art. 8.	De theoria energetica et mechanica	
*§ 1.	De theoria energetica	106
*§ 2.	De theoria mechanica	110

Caput II

De corporum activitate et legibus naturae

*Art. 1.	De activitate efficiendi ipsa	
	Activitas efficiens admittenda	113
	De actione in distans	115
Art. 2.	De legibus naturae	117
	<i>Thes. 9. Exsistunt leges naturae stricta necessitate praeditae (1. p.), quae tamen necessitas non absoluta, sed tantum hypothetica est (2. p.) . . . . .</i>	121
	De lege statistica	125
Art. 3.	De miraculis	127
	<i>Thes. 10. Miracula fieri possunt . . . . .</i>	130
	<i>Thes. 11. Miracula cum certitudine a nobis cognosci possunt . . . . .</i>	137

Caput III

De constitutione corporum

Art. 1.	Investigatio empirica de constitutione corporum	
§ 1.	De compositione ex moleculis et atomis	
	<i>Thes. 12. Admittenda est doctrina, quae statuit, corpora ex moleculis et atomis composita esse . . . . .</i>	145
	De aethere	154
*§ 2.	De ulteriore compositione atomorum	
	Facta compositionem demonstrantia	156
	Qualis sit atomi compositio	162
Art. 2.	Investigatio philosophica de constitutione corporum	
*§ 1.	De dynamismo	
	<i>*Thes. 13. Dynamismus ille, qui corpora tantum in viribus sive processibus physicalibus consistere ponit, admittendus non est . . . . .</i>	164
*§ 2.	De atomismo philosophico	167
	<i>*Thes. 14. Atomismus mechanicus, qui dicit, corpora ex atomis solo motu praeditis constare, admittendus non est . . . . .</i>	168
§ 3.	De doctrina peripatetica	170
	I. Quid doctrina peripatetica doceat	171
	Materia prima — Forma substantialis	172
	II. Iudicium de doctrina peripatetica	176
	<i>Thes. 15. Doctrina peripatetica de constitutione corporum admittenda esse videtur, quamquam non quoad omnes eius partes cum certitudine . . . . .</i>	177
	De multitudine formarum	181

Caput IV

De vita plantarum et animalium

Art. 1.	De vita in genere	
	<i>Thes. 16. Vita in eo consistit, quod aliquid immanenter agit sive se ipsum movet . . . . .</i>	188
	Divisio vitae	191
Art. 2.	Notiones biologicae	
§ 1.	De structura et proprietatibus physicochemicis organismi	193
§ 2.	De functionibus vitalibus organismi	
	Nutritio — Generatio — Hereditaria transmissio	200
	Augmentatio — Excitabilitas — Mors	212
Art. 3.	De principio vitali plantarum	
	Historia opinionum	217
	<i>Thes. 17. Plantae principium vitale a materia essentialiter diversum habent . . . . .</i>	220

	Pag.
<i>*Thes. 18. Principium vitale est forma substantialis corporis plantae (1. p.), a materia in essendo pendet (2. p.) et divisibile est (3. p.) . . . . .</i>	229
<i>*Thes. 19. Plantae sensu carent itaque ab animalibus essentialiter differunt (1. p.), psychovitalismus igitur multoque magis panpsychismus reiciendi sunt . . . . .</i>	234
Art. 4. De vita sensitiva animalium	
<i>Thes. 20. Animalia vere sentiunt . . . . .</i>	238
Quos sensus animalia habeant	241
<i>Thes. 21. Instinctus animalium est impulsus sensitivus innatus animalia ad actiones sibi utiles determinans, attamen sine finis cognitione . . . . .</i>	243
De variabilitate instinctus — De facultate aestimativa	246
<i>Thes. 22. Animalia intellectu carent itaque essentialiter ab homine differunt . . . . .</i>	249
Art. 5. De anima animalium	
<i>*Thes. 23. Animalia animam habent (1. p.) quae ita corpori unita est, ut sit forma eius (2. p.), attamen in essendo a corpore pendeat (3. p.). Porro probabile est, animam in omnibus animalibus divisibilem esse (4. p.) . . . . .</i>	256
De generatione animalium	260

PARS SECUNDA

De mundo corporeo universo

Caput I

De mundo in se spectato

Art. 1. Descriptio mundi	
De terra — Systemate solari — Stellis fixis et nebulis	263
Art. 2. De perfectione mundi	
<i>Thes. 24. Mundus non videtur extensionem infinitam habere</i>	274
Neque mundus optimus est	277
<i>*Thes. 25. Probabile est, non tantum terram hominibus incolis, sed etiam in aliis stellis incolas rationales habitare vel aliquando habitaturos esse . . . . .</i>	278

Caput II

De origine mundi

Variae sententiae	284
Art. 1. De creatione materiae	
<i>Thes. 26. Deus materiam mundi ex nihilo creavit . . . . .</i>	286

Art. 2. De causa ordinis mundi	
In mundo admirabilis ordo	291
<i>Thes. 27. Deus etiam ordinis mundi, saltem ut causa ultima, sapientissimus auctor est . . . . .</i>	294
Art. 3. De finalitate mundi	299
Quaestio — Historia quaestionis	300
<i>Thes. 28. In rebus naturalibus, in organismis praesertim, admittenda est activitas finalis (1. p.), cuius causa ultima haec est, quod ab auctore intellegente in fines directae sunt (2. p.) . . . . .</i>	305
Qualis sit finis rerum — De appetitu naturali	311
Art. 4. De formatione mundi	
*§ 1. De hypothesebus cosmogonicis	315
*§ 2. De geogonia	324
§ 3. Iudicium philosophicum de cosmogonia et geogonia	
<i>Thes. 29. Nulla ratio philosophica obstat, quominus formatio mundi proxime causis naturalibus tribuatur, immo Deo valde conveniens id apparet (1. p.). Terrae autem formatio certe viribus naturalibus proxime effecta est (2. p.)</i>	329
Art. 5. De initio et fine mundi	
§ 1. De fine temporali mundi	
<i>Thes. 30. Secundum leges naturae mundus aliquando finem habebit, quatenus status, qui nunc est, naturaliter in statum perpetui rigoris et mortis desinet . . . . .</i>	331
De aliis causis finem adducentibus	339
De exitio terrae	340
§ 2. De initio mundi in tempore	
<i>Thes. 31. Non tantum necessarium non est, mundum ab aeterno esse (1. p.), sed etiam ratione sufficienter demonstratur, eum in tempore incepisse (2. p.) . . . . .</i>	342
Sitne possibilis mundus aeternus	345

Caput III

De origine organismorum speciatim

Art. 1. De prima origine organismorum	
<i>Thes. 32. Primi organismi non per generationem aequivocam orti sunt, sed Deus immediatus eorum auctor est . . . . .</i>	348
De origine cosmica vitae	353
Art. 2. De origine specierum	
De diversitate specierum — Hypotheses evolutionis et constantiae	354
Historia quaestionis	361
Summa inventorum palaeontologicorum	365

	Pag.
<i>Thes. 33. In plantis et animalibus admittenda est transformatio seu evolutio polyphyletica intra ambitum generum superiorum contenta (1. p.), monophyletica autem evolutio non videtur admittenda esse (2. p.) . . . . .</i>	373
De causis transformationis	388
De hereditaria transmissione variationum	393
<i>Thes. 34. Darwinismus sive hypothesis selectionis naturalis reicienda est . . . . .</i>	395

Caput IV

De monismo

Notio monismi — Species — Historia	402
<i>Thes. 35. Monismus in se spectatus multis modis cum ratione pugnat (1. p.), et religioni ac moralitati perniciem infert (2. p.) . . . . .</i>	409